

GÜNÜMÜZDE KÖLELİK

Aydınlık Dergisi, 29 Haziran 1997

Yıldırım Koç

"Günümüzde kölelik" dendiğinde insanın aklına kapitalizmin "ücretli köleleri" geliyor. Ben bunlardan değil, gerçek kölelikten, insanların gerçekten alınıp satıldığı uygulamadan söz ediyorum.

Günümüzde bu biçimiyle kölelik hala var. Sudan İslam Cumhuriyetinde ve Moritanya İslam Cumhuriyeti'nde bugün bile kölelik söz konusu. Sudan, Kuzey Afrika'nın doğu kesiminde, Moritanya ise Batı Afrika'da. Bir dönem Avrupalıların yaptıklarını, günümüzde bu iki ülkedeki Arap şeriatçılar yapıyor.

Sudan'da kölelik 1983 yılından önce hemen hemen tümüyle ortadan kaldırılmıştı. 1983 yılında şeriat hükümleri uygulanmaya başladı. Ayrıca, ülkenin kuzey taraflarında yaşayan Araplarla, ülkenin güney taraflarında yaşayan Afrikalı zenciler arasında bir iç savaş çıktı. 1989 yılında ise bir darbe oldu ve şeriatçıların etkisi belirleyici hale geldi. Özellikle bu tarihten sonra, Sudan silahlı kuvvetleri, yarı-resmi Halk Savunma Güçleri ve devletin yanı sıra Afrikalılara karşı savaşan "mücahitler" köyleri basmaya, binlerce Afrikalı zenciye esir almaya ve bunları ülkenin çeşitli bölgelerinde köle olarak çalıştırmaya başladılar.

Köleler genellikle evlerde hizmetkar, tarım işçisi veya çoban olarak kullanılmaktadır. Birçok çocuk çok küçük yaşta köleleştirildiğinden, ailelerini ve kabilelerini bile hatırlamamaktadır. Kaçmak isteyen köleler yakalandıklarında damgalanmakta veya ayak kaslarının bir bölümü kesilmektedir. Kölelerin hadım edilmesi uygulaması da vardır.

Sudan'da bir köle pazarı da gelişmiştir. 1989 yılında bir kadın veya çocuk kölenin satış fiyatı 90 dolardı. 1990 yılında köleleştirilen insan sayısı artında, fiyatlar 15 dolara kadar düştü. 1994 yılında fiyatlar 35 dolarla 95 dolar arasında oynuyordu. 1996 yılı Aralık ayında ise 58 köle bir uluslararası kuruluş tarafından satın alınarak serbest bırakıldığında, kölelerin her birinin fiyatı uç inekti.

Geçmişte bir Fransız sömürgesi olan Moritanya'da yüzyıllar boyunca Afrika zencileri köle hayatı yaşamıştı. 1905, 1960 ve 1980 yıllarında çıkarılan yasalarla kölelik sözde kaldırıldı. Ancak günümüzde de kölelik sürmekte ve şeriat düzenini uygulayan kadılar tarafından korunmaktadır.

Moritanya İslam Cumhuriyeti'nde ülkenin kuzey bölgelerinde yaşayan ve "Beydane" ("beyaz adam") adı verilen Arap kökenliler, nüfusun üçte birini oluşturmaktadır. Afrikalı zencilerin bir bölümü ise ülkeye hakim olan Beydanelerin baskısı ve sömürüsü altındadır. Yapılan tahminlere göre, günümüzde Moritanya'da 80-90 bin dolayında Afrikalı zenci köle vardır. Ayrıca, kağıt üzerinde özgürlüklerine kavuşmuş olmalarına karşın, psikolojik veya ekonomik nedenlerle özgürlüklerine kavuşamayan 300 bin dolayında eski zenci kölenin olduğu tahmin edilmektedir.

Sudan İslam Cumhuriyeti'nde ve Moritanya İslam Cumhuriyeti'nde günümüzde varlığını sürdüren kölelik, Birleşmiş Milletler'in çeşitli raporlarında yer almakla birlikte, kamuoyunca yeterince bilinmemektedir. Şeriatın belirli koşullarda köleliğe izin vermesi, bu uygulamaların en azından bu ülkelerde meşruiyet kazanmasına da yol açmaktadır.